

ประวัติจังหวัดร้อยเอ็ด

ดินแดนในภาคอีสานที่เรียกว่า “ร้อยเอ็ด” นั้นแต่เดิมเป็นเมืองใหญ่เจริญรุ่งเรืองมาก มีประตูเข้าเมือง ๑๑ ประตู มีเมืองขึ้น ๑๑ เมือง เรียกว่า “เมืองสาเกตุนคร” หรืออาณาจักรกุลนทนคร” เมืองร้อยเอ็ด เคยเป็นแหล่งอารยธรรมยุคประวัติศาสตร์ ตามหลักฐานโบราณคดี ดำเนินการขุดค้นได้เล่าว่า มีนครใหญ่แห่งหนึ่งชื่อ อาณาจักรกุลนทนคร มีเมืองหลวงชื่อ สาเกตุ เจริญรุ่งเรืองเป็นปึกแผ่น เจ้าผู้ครองนครชื่อพระเจ้ากุลนทนคร เมืองนี้มีศิลาจารึกทางประวัติศาสตร์ ที่แตกต่างจากเมืองอื่นๆ คือ ขุดคูน้ำคันดินเป็นกำแพงสูงรอบเมือง ตลอดแนวตัดถนน เจาะช่องทางเข้าเมืองเท่าๆ กับจำนวนเมืองขึ้นทั้ง ๑๑ เมือง เป็น ๑๑ประตู (เดิมเขียน ๑๐.๑ หรือสิบหนึ่ง) กำหนดรหัสเข้าเมืองอย่างรัดกุม เมื่อเหตุร้ายให้ใช้ปี่ขาววา (ปี่ ๒๐ วา) และม้าเร็วชื่อแม่แลแจ้งเหตุขึ้นๆ การปกครองเต็มไปด้วยความร่มเย็น จนกระทั่งถึงสมัยพระเจ้าสุริยวงค์ชาธรรมิกราช ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากขอมคุกคามจึงพาไพร่พลอพยพไปอยู่ในแหล่งใหม่หัวเมืองกระด้าง กระด้าง จึงถึงกาลวิบัติลงในปี พ.ศ. ๒๒๕๖ พระเจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูร เจ้าผู้ครองนครจำปาศักดิ์ ได้ให้จารย์แก้วคุณไพร่พลได้กลุ่มหนึ่ง ประมาณ ๓,๐๐๐ คน มาสร้างเมืองทุ่ง (บ้านทุ่งอำเภอสุวรรณภูมิ) ขึ้นตรงต่อนครจำปาศักดิ์ จารย์แก้วสิ้นชีพ ทำมือบุตรชายโต ได้ขึ้นครองราชย์ และทำทวนผู้เป็นน้องชายเป็นอุปราชเมื่อทำมือสิ้นชีพ ทำทวนขึ้นครองราชย์แทน ยังเกิดความไม่พอใจแก่ท้าวเชียง และท้าวสุนย์บุตรชายทำมือเป็นอันมาก จึงแต่งเครื่องราชบรรณาการไปขอพึ่งพระบรมโพธิสมภารพระเจ้าเอกทัศแห่งกรุงศรีอยุธยา ทรงโปรดให้พระยาพรหมกับพระยากรมท่ามาเจรจา คินอำนาจจนสำเร็จ

ท้าวทวนเมื่อสละตำแหน่งให้แก่หลานทั้งสองแล้ว ก็เห็นว่าบ้านกุมร้างหรือเมืองสาเกตุ มีชัยภูมิสมบูรณ์ดี จึงได้รวมไพร่พลอีกกลุ่มหนึ่งเข้าไปพื้นเมืองสาเกตุนคร ให้เป็นเมืองที่พร้อมสมบูรณ์อีกครั้ง เพราะเป็นเมืองที่มีประตูเข้าเมือง ๑๑ ประตู คำกลอนบทหนึ่งกล่าวว่า “เมืองสิบเอ็ดผักตู สิบแปดเอี่ยม ชาว แก้วแม่ขันไต” ทั้งนี้เพราะมีวิหาร ๖ ชั้น กลางเมือง คือ บึงพลาญชัยมีบันได ๒๙ ชั้น มีหน้าต่าง ๑๘ ช่อง มีประตู ๑๑ช่อง (โบราณเขียน ๑๐๑) อ่านว่า สิบเอ็ด ซึ่งพระเจ้ากรุงธนบุรี ก็พระราชทานอนุญาต ให้ตั้งได้เมืองร้อยเอ็ด ได้ปกครองตัวเองด้วยความด้วยความร่มเย็น จนกระทั่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดให้พระอมตยาธิปัตติเดินทางมาเกณฑ์ไพร่พลในหัวเมืองภาคอีสานไปรบจีนฮ่อ เจ้าเมืองร้อยเอ็ดเข้าร่วมปฏิบัติการครั้งนั้นด้วย เจ้าเมืองร้อยเอ็ดหวาดกลัวความตาย จึงหนีกลับบ้านปล่อยให้บุตรชายต่อสู้ข้าศึกจนได้รับบาดเจ็บพระเจ้าอยู่หัวราชการที่ ๕ ได้พระราชทานความดีความชอบโปรดเกล้าแต่งตั้งให้เป็น พระยาขัติยวงษาอันเป็นต้นตระกูลเจ้าเมืองร้อยเอ็ดในสมัยต่อมา

ในราวปี พ.ศ.๒๔๓๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชการที่ ๕ โปรดให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นอีสานขึ้น โดยแบ่งอีสานออกเป็นสองมณฑล คือ มณฑลลาวพวน กับมณฑลลาวท้าวโปรดให้ร้อยเอ็ดเป็นศูนย์กลาง บริหารอีสานตอนล่างและตอนกลาง และในปี ๒๔๔๕ ในรัชสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้แยกมณฑลลาวท้าวออกเป็นสองมณฑล คือ มณฑลอุบล และมณฑลร้อยเอ็ด การจัดระบอบการปกครองหัวเมืองอีสานได้เปลี่ยนแปลงเพื่อความเหมาะสมเรื่อยมา จนกระทั่งช่วงหลังการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ มณฑลร้อยเอ็ดจึงถูกเปลี่ยนแปลงเป็นจังหวัดร้อยเอ็ด ในปัจจุบัน

ข้อมูลทั่วไปจังหวัดร้อยเอ็ด

ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และทรัพยากรธรรมชาติร้อยเอ็ด เป็นจังหวัดที่ตั้งกึ่งกลางของภาคอีสานมานานกว่า 200 ปี อดีตเคยเป็นเมืองใหญ่ที่รุ่งเรืองมาก ชื่อว่า สาเกตุนคร มีประตูเข้าเมือง 11 ประตูเมืองขึ้น 11 เมือง แต่ปัจจุบันได้มีการพัฒนาในด้านต่างๆ มากมาย เมืองร้อยเอ็ดเป็นเมืองแห่งบึงพลาญชัยและมีส่วนหนึ่ง

ของทุ่งกุลาร้องไห้ที่มีชื่อเสียง มีเนื้อที่กว้างใหญ่ถึงสองล้านไร่เศษ ซึ่งได้รับการพัฒนาเพื่อให้เป็นแผ่นดินแห่งความสมบูรณ์ จนแทบจะหาร่องรอยความแห้งแล้งในอดีตไม่พบ

สัญลักษณ์จังหวัดร้อยเอ็ด

เป็นเกาะกลางบึงพลาญชัย มีธงปลิวไสวอยู่บนยอดเสา บ่งบอกถึงความเป็นเอกราชของชาติไทยพื้นน้ำใส เย็นชุ่มฉ่ำเหมือนน้ำใจของชาวร้อยเอ็ด มีดอกบัวหลวงชูช่อกัน แสดงถึงความเป็นพุทธศาสนิกชน นับถือศาสนาพุทธ อันเป็นศาสนาประจำชาติร้อยเอ็ด มีเนื้อที่ 8,299.4 ตารางกิโลเมตร และแบ่งออกการปกครองออกเป็น 20 อำเภอ และมีระยะทางจากอำเภอเดินทางโดยรถยนต์ไปยังอำเภอต่างๆ เป็น กิโลเมตร คือ

อำเภอเมืองร้อยเอ็ด	อำเภอเกษตรวิสัย (47 กม.)	อำเภอพทุมรัตน์ (85 กม.)
อำเภอจตุรพักตรพิมาน(26 กม.)	อำเภอธวัชบุรี (12 กม.)	อำเภอพนมไพร (64 กม.)
อำเภอโพนทอง (47 กม.)	อำเภอเสลภูมิ (34 กม.)	อำเภอสว่างแดนดิน (52 กม.)
อำเภออาจสามารถ (34 กม.)	อำเภอหนองพอก (73 กม.)	อำเภอเมืองสรวง (26 กม.)
อำเภอโพธิ์ชัย (58 กม.)	อำเภอโพนทราย (79 กม.)	อำเภอเมยวดี (62 กม.)
อำเภอศรีสมเด็จ (25 กม.)	อำเภอจังหาร (10 กม.)	อำเภอทุ่งเขาหลวง (34 กม.)
อำเภอเชียงขวัญ (18 กม.)	อำเภอหนองฮี (76 กม.)	

การเดินทาง

ตัวเมืองร้อยเอ็ดอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ไปตามทางรถยนต์ 512 กิโลเมตร

- **ทางรถยนต์**

เส้นทางที่สะดวกและสั้นที่สุด คือใช้เส้นทางกรุงเทพฯ ผ่านสระบุรี-นครราชสีมา-บ้านไผ่-มหาสารคาม ถึงจังหวัดร้อยเอ็ดใช้เวลาประมาณ7ชั่วโมง

- **รถโดยสารประจำทาง**

จากสถานีขนส่งสายตะวันออกเฉียงเหนือถนนกำแพงเพชรมีรถโดยสารธรรมดา และปรับอากาศ ไปจังหวัดร้อยเอ็ดวันละหลายเที่ยว สอบถามรายละเอียดได้ที่ โทร. 936-2852-66 จากจังหวัดร้อยเอ็ดกรุงเทพฯ รถออกจากสถานีขนส่งร้อยเอ็ด ถนนเทวภิบาล โทร.(043) 511939 ,512546

- **รถธรรมดา** เริ่มเวลา 05.00-21.10 น. ออกทุกๆ 1ชั่วโมง ทุกวัน

- **รถปรับอากาศ** เริ่มเวลา 08.00-21.30 น. ออกทุกๆ 1ชั่วโมง ทุกวัน

- **ทางรถไฟ**

โดยสารรถไฟจากกรุงเทพฯ ไปลงที่จังหวัดขอนแก่น แล้วต่อรถโดยสารเข้าจังหวัด ใช้เวลาเดินทางประมาณ 8 ชั่วโมง (รายละเอียดการเดินทางโดยรถไฟเพิ่มเติมสอบถามได้ที่หน่วยบริการเดินทางการรถไฟแห่งประเทศไทย โทร.223-7010,223-7020)

- **ทางอากาศ**

มีเที่ยวบินระหว่างท่าอากาศยานกรุงเทพ-สนามบินร้อยเอ็ด โดยบริษัทพีบีแอร์ จากสนามบินร้อยเอ็ดใช้เวลาเดินทางเที่ยวประมาณ45นาที หรือบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) โทร.0-2280-0060,0-268-2000

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดร้อยเอ็ด

ทั่วไปที่ราบสูง มีทุ่งกว้าง ดินปนทราย ส่วนมากเป็นดินเค็ม ดั้งนั้นจังหวัดร้อยเอ็ด จึงมีบ่อเกลือสินเธาว์ มากแห่งหนึ่งในภาคอีสาน แหล่งน้ำสำคัญน้ำชี ลำน้ำมูล ลำน้ำยั้ง ลำน้ำล้นเพลลา และลำน้ำเสียว มีความสูง ระดับน้ำทะเลปานกลาง 130-160 เมตร มีพื้นที่ภูเขาสูงที่ราบสูง ตอนกลางของจังหวัดส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่มคลื่นลอน ตื้น ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 60 ของจังหวัด ส่วนพื้นที่ทางตอนต้นของจังหวัดเป็นพื้นที่ราบฝั่งแม่น้ำมูล สภาพพื้นที่และลักษณะภูมิประเทศ ของจังหวัดร้อยเอ็ด สามารถแบ่งออกได้เป็น

- ก. บริเวณภูเขาทางตอนเหนือของจังหวัด สภาพเป็นพื้นที่ป่าไม้และภูเขาเตี้ยๆ อยู่ทางตอนเหนืออยู่ใน เขตอำเภอเมืองหนองพอก อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
- ข. บริเวณที่ราบสูงสภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ตอนต้นอยู่บริเวณตอนกลางของจังหวัดอยู่ในเขตอำเภอ เมืองเสลภูมิ อำเภออาจสามารถ อำเภोजตุรพิตรพิมาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด อำเภอธวัชบุรีอำเภอ เมยวดี อำเภอจังหารกิ่งอำเภอทุ่งเขาหลวง และกิ่งอำเภอเชียงขวัญ
- ค. บริเวณที่ราบลุ่ม เป็นพื้นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำไหลผ่านจังหวัดร้อยเอ็ด ครอบคลุมพื้นที่ตอนล่างของ จังหวัด อยู่ในเขต อำเภอประทุมรัตน์ อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอพนมไพร อำเภอหนองฮี อำเภอโพนทราย ซึ่งเป็นพื้นที่ราบต่ำ รูปร่างกระทะที่เรียกว่า “ทุ่งกุลาร้องไห้”

อาณาเขต และที่ตั้ง

จังหวัดร้อยเอ็ดตั้งอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ระหว่างเส้นรุ้ง 15 องศา 24 ลิปดาเหนือ ถึง เส้นรุ้งที่ 16 องศา 19 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 104 องศา 22 ลิปดาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ทาง รถยนต์ประมาณ 509 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 8,799.5 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 5,187,155 ไร่ คิดเป็น พื้นที่ร้อยละ 5.1 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 1.6 ของพื้นที่ทั้งประเทศ และมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัด อื่นๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่ออำเภอกลมลาไสย อำเภอกุฉินารายณ์ และอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์และ อำเภอชะอี จังหวัดมุกดาหาร

ทิศใต้ ติดต่อกับชุมพลบุรี อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ และอำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเลิงนกทา อำเภอกุดชุม อำเภอเมืองยโสธร และอำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเมืองสรวง อำเภอวาปีปทุม และอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัด อยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุม ที่พัดประจำเป็นฤดู 2 ชนิด โดยพัฒนามา จากทิศตะวันออกเฉียงเหนือในฤดูหนาว เรียกว่า มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ อิทธิพลของลมนี้ จะทำให้บริเวณ จังหวัดร้อยเอ็ดประสบกับภาวะอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง มรสุมอีกชนิดหนึ่งคือ มรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ลมนี้ จะพัดจากทิศตะวันออกเฉียงใต้เป็นส่วนใหญ่ ลมนี้จะพัดอยู่ในช่วงฤดูฝน ทำให้อากาศชุ่มชื้นและมีฝนตกทั่วไป จังหวัดร้อยเอ็ดตั้งอยู่ในเขตร้อนและแห้งแล้ง มี 3 ฤดูได้แก่

ฤดูร้อน ร้อนตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ ถึงเดือน พฤษภาคม

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม ถึงเดือน ตุลาคม

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือน ตุลาคม ถึงเดือน กุมภาพันธ์

อุณหภูมิเฉลี่ย ตลอดปีสูงสุด 35.33 องศาเซลเซียส และเฉลี่ยตลอดปีต่ำสุด 18.15 องศาเซลเซียส

อุณหภูมิสูงสุด 39.70 องศาเซลเซียส วัดได้เมื่อเดือน เมษายน

อุณหภูมิต่ำสุด 9.50 องศาเซลเซียส วัดได้เมื่อเดือนมกราคม

ปริมาณน้ำฝน วัดได้ตลอดปี รวม 957.5 มิลลิเมตร มีฝนตกหนักที่สุดในเดือนกันยายน

วัดได้รวม 196.8 มิลลิเมตร มีฝนตกรวม 103 วัน

ทรัพยากรธรรมชาติ

แร่ธาตุ จังหวัดร้อยเอ็ดมีธาตุที่สำคัญเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ แร่ที่สำคัญของจังหวัดคือ หินเกลือ , ฟอสเฟต และแทนตาไลท์ แร่ธาตุเหล่านี้มีกระจายอยู่ทั่วไปในเขตอำเภอธวัชบุรี สุวรรณภูมิ อำเภอเมือง และอำเภोजตุรพิมาน เนื่องจากปริมาณที่กระจุกกระจายไปตามพื้นที่ และมีปริมาณมากพอในเชิงพาณิชย์ การแร่ธาตุดังกล่าวนี้ขึ้นมาใช้ประโยชน์ต้องใช้เงินทุนมหาศาล แต่อาจจะไม่ได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ป่าไม้ จังหวัดร้อยเอ็ดมีป่าไม้เพียงเล็กน้อย ประมาณร้อยละ 9 ของพื้นที่จังหวัด เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 10 แห่ง รวมเนื้อที่ประมาณ 459 ,307 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอหนองพอก อำเภอโพนทอง อำเภอโพธิ์ชัย และอำเภอเมยวดี ซึ่งมีอยู่ในเขตอำเภอพนมไพร ชนิดของไม้ส่วนใหญ่เป็นไม้ยาง ไม้เหียง ไม้ตะแบก และไม้ประดู่ ซึ่งร้อยละ 65 เป็นป่าเสื่อมโทรมและมรดกอนุรักษ์บุกรุก เช่น ป่าสงวนดงแม่แฝดที่อำเภอโพธิ์ชัย สาเหตุเนื่องจากราษฎรขาดแคลนที่ดินทำกินปัจจุบันจังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเหลือเพียง 137 ,289.50 ไร่ หรือร้อยละ 2.8 ของพื้นที่จังหวัด ซึ่งผลจากการที่จังหวัดมีพื้นที่ป่าเพียงร้อยละ 9 จากที่ควรจะต้องมีไม่น้อยกว่า ร้อยละ 40 ตามหลักวิชาการ ทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยา และก่อให้เกิดความแห้งแล้งในจังหวัด และนับเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของจังหวัด

ตารางแสดงพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จังหวัดร้อยเอ็ด

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ชื่อป่าสงวน	พื้นที่ (ไร่)
พนมไพร	ป่าเบ็ดเก่า	14,456
ธวัชบุรี	ป่าดงขี้เหล็ก	5,506
พนมไพร	ป่าอุโมงค์ - หนองแวง	9,062
อาจสามารถ	ป่าคำใหญ่ - คำขวาง	17,431
โพธิ์ชัย	ป่าดงแม่แฝด	49,375
โพนทอง	“	-
ธวัชบุรี	ป่าดงหนองกล้า	6,562
อาจสามารถ	“	-
เสลภูมิ	ป่าดงหิน-โคกสูง	9,287
โพนทอง	“	-
หนองพอก	ป่าดงมะอี	329,491
เมยวดี	“	-
เสลภูมิ	ป่าดงภูเงิน ดงหนองฟ้า	16,787
โพนทอง	ป่าไม้ล้ม - โคกหนองบัว	21,350
หนองพอก	“	-
รวมทั้งสิ้น	10ป่า	47,907

ที่มา : สำนักงานป่าไม้จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางแสดงแปลงปลูกป่าและพื้นที่ปลูกป่าโครงการพัฒนาไม้หุงกุลาร้องไห้

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ตำบล	จำนวนแปลง	เนื้อที่ (ไร่)
เกษตรวิสัย	กำแพง	10	3,430
	ดงครึ่งใหญ่	3	1,400
	ดงครึ่งน้อย	4	1,930
	เมืองบัว	3	650
	เหล่าหลวง	2	280
ปทุมรัตน์	โนนสวรรค์	6	1,520
สุวรรณภูมิ	หินกอง	4	3,000
	เมืองทุ่ง	1	200
	สระคู	1	100
โพนทอง	โพนทราย	1	300
	ยางคำ	2	500
พนมไพร	เด่นราษฎร์	1	500
	สาวแห	1	400
	แสนสุข	1	2,000
	แสนสุข	1	-
	กุดน้ำใส	1	-
รวมทั้งหมด	-	42	16,210

ที่มา : สำนักงานป่าไม้จังหวัดร้อยเอ็ด

แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดร้อยเอ็ด

ROI ET TOURIST MAP

สัญลักษณ์	Legend	
	ที่ตั้งจังหวัด	Province Location
	อำเภอ	District
	สถานที่ท่องเที่ยว	Tourist Attraction
	ทางหลวง	Highway
	แหล่งน้ำ, แม่น้ำ	Water, Stream
	เส้นขอบเขตอำเภอ	District Boundary
	เส้นขอบเขตจังหวัด	Province Boundary

